

helyzetét és stratégiai helyzetének (gazdasági, politikai) változásait a régióban.

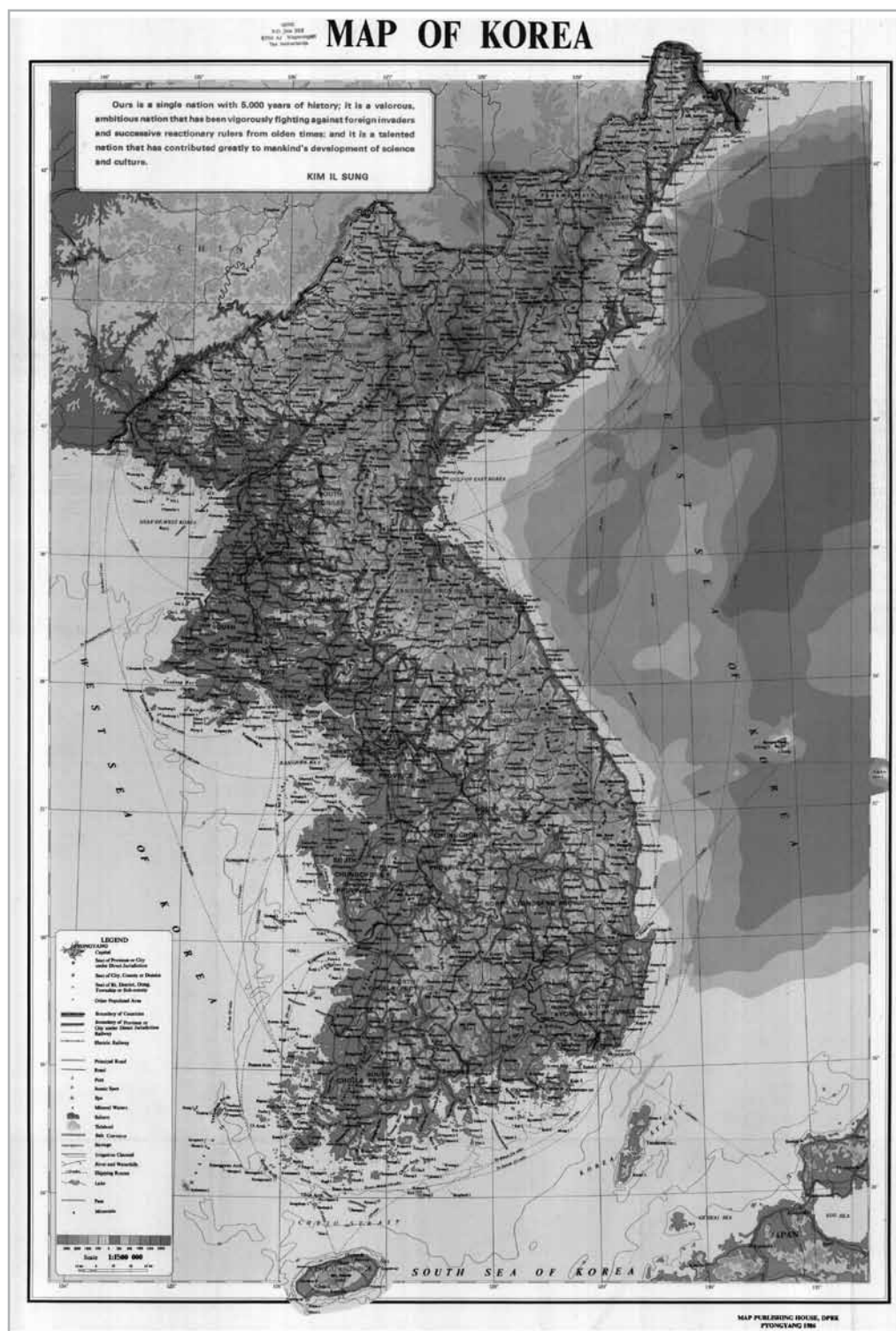
- ⁴ Blunden–Elvin, 1995.
- ⁵ CIA The World Fact Book, China; Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma honlap.
- ⁶ Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény, aminek célja a világkereskedelem liberalizálására.
- ⁷ WTO News, 2001.
- ⁸ WTO News, 2001.
- ⁹ Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights.
- ¹⁰ MTI/APA/Reuters, 2005.
- ¹¹ Kína, 2005.
- ¹² Mészáros, 2002.
- ¹³ Mészáros, 2002.
- ¹⁴ Mészáros, 2001. 558.
- ¹⁵ Tóth, 2001.
- ¹⁶ Tóth, 2001.
- ¹⁷ Rosas, 2001.
- ¹⁸ A KÜM honlapja.
- ¹⁹ Parrett, 2005.
- ²⁰ Mészáros, 2001.
- ²¹ Parrett, 2005.

KOMÁROMI CSABA

Bevezetés Korea történelmébe

A Koreai-félsziget mintegy 221000 km² területű, és Észak-Észak-Nyugati és Dél-Dél-Keleti irányban nyúlik el a Sárga- és a Japán-tenger között. A japán szigetvilágtól a 150 km széles Koreai-szoros választja el. Nyugati és déli partja mentén mintegy 3500 kisebb sziget található. Az ázsiai kontinenstől észak felől jól elhatárolják a Jalu, és a Tumen folyók, melyek természetes országhatárok. A félsziget felszínének 70%-t borítják hegyek. Ezek átlagmagassága 482 méter. A félsziget legmagasabb pontja a Pektu, mely egy 2744 méter magas kialudt tűzhányó. A Jalu, és a Tumen folyókon kívül jelentős folyó még a Tedong és a Han. A félsziget éghajlata átmeneti jellegű, északi felén a téli középhőmérséklet kemény és hideg, addig a déli felén enyhébb, köszönhetően a tenger közelségének. A nyári középhőmérsékletben már kisebb az eltérés. A csapadékban – az elzárt völgyek kivételével – mind az északi, és mind a déli rész rendkívül gazdag. A növénytakaró is változatos: északon a szibériai tajgára emlékeztető növényzet (túlevelű és vegyes lombos), délen a meleget kedvelő növények találhatóak. Északon sok a kúszónövény és a páfrány, délen pedig a szubtrópusi növények (pl. bambusz). A félsziget állatvilága, azon belül a madárvilág igen gazdag, és sok a kihalóban lévő faj. A part menti tengerek faunája is rendkívül gazdag.¹

1. ÁBRA A KOREAI-FÉLSZIGET DOMBORZATI TÉRKÉPE

FORRÁS: [HTTP://WWW.EZMAPFINDER.COM/EN/MAP-1475.HTML](http://www.ezmapfinder.com/en/map-1475.html) LETÖLTVE: 2010. AUGUSZTUS 19.

Korea az ókorban

Az ókori Korea történelmére nagy befolyást gyakorolt a szomszédos Kína. A legendák szerint Tangun, Csoszon királya alapította az ősi koreai államot Kr. e. 2333-ban. Kr. e. 1000 körül a koreai bronzkor idején a Koreai-félszigeten több kisebb törzsi állam jött létre. Ezek közül a legjelentősebbnek az egykoron a Tedong folyó mentén fekvő Csoszon számított, mely a mai Phenjan közelében helyezkedett el. A koreai történelemnek a következő jelentős időpontja Kr. e. 108. Ekkor a kínai Han-disznasztia császára, Vu-ti uralkodása idején a kínaiak elfoglalták a Koreai-félsziget nagyobbik részét, melyet később négy katonai körzetre osztottak. A négy körzetről Kr. e. 75-re a koreaiak hármat sikeresen visszafoglaltak, de a negyedik terület, Lelang még több mint négyszáz éven keresztül kínai fennhatóság alatt maradt. A Kr. u. 1. században a koreai törzsek egyesültek, és három királyságot hoztak létre: Kr. e. 57-ben Szilla-t, Kr. e. 37-ben Kogurjó-t, és Kr. e. 18-ban létrejött Pekcse. E három királyság közül Kogurjó volt a legerősebb, és királyának Kr. u. 313-ban sikerült kiűznie Lelangból a kínaiakat. Ez az időszak a koreai történelemben a Három Királyság kora, mely egészen Kr. u. 676-ig maradt fenn, amikor Szilla királya egyesítette a félsziget kisebb-nagyobb államait.²

A középkori Korea

A Szilla- királyság uralkodója, Munmu 660-ban elfoglalta Pekcse, majd 668-ban Kogurjó királyságokat, és ezzel egyesítette Koreát. Ekkor kezdődött meg Korea történetében a Szilla-korszak, mely 935-ig tartott. A kogurjói királyság egyik száműzött hadvezére a Szilla- királyságtól északra 698-ban létrehozta a Parhae Királyságot, mely teljes békében állt a Szilla- királysággal.³

A három királyság háborújába Kína is próbált beavatkozni. A kínai Szui-dinasztia (581–618) idejében a kínai csapatok kétszer is megpróbálták elfoglalni Kogurjó-t, de az Ülcsi Mundok tábornok vezette koreai csapatok visszaverték a támadásokat. A kínai Tang-dinasztia (618–907) uralma idején a kínai hadak újból a Koreai-félsziget teljes meghódítására törekedtek. A koreaiak össz- népi ellenállásának élére állt Szilla királysága közel 15 évig tartó háború során kiverte a kínai csapatokat, és egyesítette a félszigetet. Az új államot Kína 735-ben elismerte. Szilla virágzó feudális állam volt. A rizstermelés, a kézműipar, és a kereskedelem fellendült. Kiépült az államszervezet, és az állam köz- pontja Kiumszong – a mai Kjongdzsu – vá- rosa lett. Jelentős kulturális virágzás jó példái

LI SZUN SIN ADMIRÁLIS, A JAPÁNOKAT LEGYŐZŐ
KOREAI FLOTTA PARANCSNOKÁNAK SZOBRA

Szokkuram barlangtemplomának kőből készült Buddha szobra, vagy Pulguksza kolostora. A 9. század végére azonban a virágzó Szilla állam szétesett az egymással viaskodó fejedelmek harcai miatt, de egy Van Gon nevű fejedelem és utódai a 10. század közepére helyreállították az egységes államot.⁴ Ez lett a Korjo-királyság, melynek nevéből ered a mai Korea név. A Korjó-dinasztia idején helyreállították a gazdaságot, és öntözőcsatornák, valamint gátak sokasága épült. A kézműiparon belül a porcelán- és a papírgyártás fejlődött. A határon megjelenő törzsi támadásokat is sikerült visszavernie az államnak. A kitaj törzsek elleni támadások miatt az északi határon védőfalat emeltek, melyek romjai ma is láthatóak. A 12. század végén újból felerősödött a belső polgárháborús helyzet, amit tovább súlyosbított, hogy a mongoloknak 1231-re sikerült behatolniuk a Korjo-királyság területére. A harcokat követően a koreai udvar behódolt a Kínában székelő mongol Jüan-dinasztiának. Azonban a kínaiak 1359-re felülkerekedtek a mongolokon, ami nyugtalanságot szült Korjóban. A kínai csapatok megtámadták Korjót, ugyanis a Kínában hatalomra jutott Ming-dinasztia igényt tartott a területre, és a hűbéri viszonyt is szeretne volna fenntartani. A koreai főurak nem ismerték el a Ming-dinasztiát, és továbbra is a mongolokkal való viszonyt szerették volna fenntartani. A kínaiak elleni koreai hadak vezetője Li Szung Ge azonban 1388-ban kiegyezett a kínaiakkal, és visszatért a fővárosba, ahol a hatalmon lévő klikket megsemmisítette, és új dinasztiát hozott létre, Czoszon néven.⁵

Korea történetének alakulása a Czoszon-dinasztia kezdetétől a nagy gyarmatosításokig

A Korjo-királyság összeomlását követően a Czoszon-dinasztia (1392–1910) szerezte meg a trónt, melynek első királya Li Szung Ge (uralkodóként Thedzsó) volt, aki a királyság fővárosát Hanszongba helyezte át, ami a mai Szöul. Az igazi virágzás azonban Szedzsong uralma idején (1419–1450) teljesedett ki, köszönhetően annak, hogy egy tudóscsoportot bízott meg azzal, hogy alkossanak a kínainál egyszerűbb hangjelölő írást. Ez az írás 1444-re készült el.⁶ Mit érdemes tudnunk a koreai írásról? Miért is volt hasznos, és milyen sajátosságai vannak?

A koreaiak Kr. u. 1. században vették át a kínai írást, melyet majdnem másfél évezreden keresztül használtak. A 14. századra Koreában is elterjedt a kínai mintát követő könyvnyomtatás, és a sok ezer kínai karakter kiöntése, és szedésre alkalmas tárolása egyre nehezebbé vált. Emiatt az uralkodó, Szedzsong új írást vezetett be. Ezeket a betűket csupa geometriai elemből állította össze. Ez a fajta betűírás 11 magánhangzóból és 14 mássalhangzóból áll. Sajátossága, hogy a szótag végi mássalhangzókat az előttük lévő magánhangzó alá írják.⁷

A 16. században ismét harcok dúltak az uralkodó osztályon belül. Súlyos problémákat okozott a japán kalózkodás megjelenése is. 1592-ben Tojotomi Hidejosi japán sógun 200 ezer főnyi hadserege támadta meg Koreát, de azt általános népi ellenállással sikerült feltartóztatni. Ezt az időszakot nevezik „Indzsín veran”-nak, mely egy hétéves háborús időszakot jelent. A háború fénypontja az volt, amikor a koreai Li Szun Sin admirális páncélozott hajói szétverték a japán flottát. Korea nagy árat fizetett a háborúért: a japánok ugyanis teljesen kirabolták az országot. A békés időszak ezután sem következett be, ugyanis 1627-ben mandzsú seregek rohanták le a több sebből vérző Koreát. A Ming-dinasztia ellen harcoló mandzsú hadvezér próbálta ugyan a koreai udvar semlegességét elérni, de a Csing-dinasztia hatalomra jutását követően a mandzsuk megint lerohanták Koreát, hogy hűbéri alárendeltség alá vonják.

A koreai udvar látszólagosan behódolt, de lenézték a mandzsukat. Korea a japánok, majd a mandzsuk támadását követően magát tekintette a kínai civilizáció egyetlen igaz örökösének, és teljesen elzárkózott a világ elől.⁸

Korea helyzete a 19. századi nagy gyarmatosítások idején

Koreának a 19. század második felére szembe kellett néznie szomszédainak, Japánnak és Kínának a megerősödésével, és a nyugatiak megjelenésével. 1863-ban a kiskorú Kodzsong király apja szerezte meg a hatalmat, és régensherceggként Tevongun néven igyekezett megoldást találni arra, hogy a meglévő rendszert konzerválja. A hazafias érzésre alapozva sikerült visszavernie a nyugati hajók rohamait és folytatta az izolációs politikát. 1866-ban az amerikai Sherman nevű hadihajó egészen a mai Phenjanig nyomult, de fosztogató legénységét a helyiek megölték és a hajót felgyújtották. Az elzárkózás politikája sorozatos parasztfelkeléseket hozott magával és tönkretette a gazdaságot. 1872-ben az elégedetlenséget kihasználva politikai ellenfelei lemondatták Tevongunt, és a közben nagykorúvá lett fiát, Kodzsongot nevezték ki királynak, aki felesége családjának adta ki a fontosabb kormányhivatalokat. Az kormányzat hajlandónak mutatkozott az elzárkózás feladására, ellentétben nemesség nagy részével.⁹

Az 1870-es évekre a japán közvélemény szemében a koreai kérdés megoldása nagyon fontossá vált. Korea ugyanis ragaszkodott a meglévő kapcsolataihoz és a japánokról volt néhány nem túl szép emléke, mint például a már említett 1592-es japán támadás Hidejosi sógun vezetésével. Miután a japánok megvetették lábukat Tajvanon, pusztani képviselőjük tájékoztatást kapott a szöuli udvartól, hogy tárgyalnának a kapcsolatok felvételéről. A tárgyalások már a kezdeti stádiumban megakadtak, ugyanis Korea nem volt hajlandó elfogadni a Tennó kormánya elnevezést, és amikor a japán küldött nyugati ruhában jelent meg a koreai küldött előtt, az szintén a koreai udvar sértődöttségét hozta magával. Közben a japán haditengerészet három gőzöse megfélemlítő akciókat hajtott végre: és a japánok Unjó nevű gőzöse Szöul közelében a Han folyó torkolatán felhajózott, és horgonyt vetett. 1876. január 6-án Kuroda, a japán megbízott hat hadihajóval, és több mint 300 katonával megindult, hogy a koreai kormányt felelősségre vonja, és próbálja a két ország kapcsolatát rendezni. A japán hadsereg is csak a parancsra várt. Korea végül engedett, és 1876. február 26-án aláírásra került a „Barátsági szerződés Nagy Japán és Nagy Korea között.”¹⁰ A szerződés értelmében Korea megnyitotta Puszan, Vonszan és Incshon kikötőjét a japán hajók előtt. A japán áruk vámtmentesen jutottak be az országba, és a japán alattvalók területenkívüliségét is biztosította.¹¹

1882 júliusában katonai felkelést robbantottak ki, aminek a vezetője Szon Szun Gil volt. A felkelők a japán érdekeltségű helyeket teljesen elpusztították. A kormány élére Tevongunt nevezték ki, de a királyné elmenekült. A japán kormány 1882 augusztusában mintegy 700 főnyi katonaságot vezényelt Koreába, és kötelezte a Tevongun-kormányt, hogy nyilvánosan kérjen bocsánatot, és saját költségén építse újra a japán hivatali épületeket. A királynő megsegítésére pedig Kína háromezer főnyi katonaságot küldött az országba. A felkelés vezetőit, köztük Szon Szun Gilt kivégezték. Tevongun-t pedig megbuktatták.¹²

1890-ben Arimoto japán belügyminiszter, a modern japán parlament egyik első ülésén felvázolta, hogy mennyire fontos az országnak Korea megszerzése. Kifejtette, hogy Japánnak szüksége van egy biztonsági övezetre, melyet katonai befolyás alá kell vonni, és ezzel burkoltan, de Koreára célzott. Japán aggasztotta az is, hogy Kína eléggé jó viszonyt ápolt a

koreai udvarral. Koreában eközben két részre szakadt a hatalom. Egyik oldalon a Kína-párti királyi udvar, a másik oldalon a Függetlenségi Párt állt, mely 1884-ben puccsot kísérelt meg. A puccsot a királyi udvar, kínai segítséggel, gyorsan leverte. 1885 áprilisában Japán és Kína egyezséget kötött Koreával kapcsolatban. Ebben lefektették, hogy a japánok és a kínaiak is kivonják csapataikat és kiképzőtisztjeiket, valamint ha a helyzet azt kívánja, hogy be kell vonulni az országba, akkor arról kölcsönösen értesíteni fogják egymást.

1894 májusában parasztláadás tört ki Koreában. A kínai és a japán haderő is bevonult, és így a lázadás elcsitult. Ekkor a japánok elérkezettnek látták az időt, hogy rendezzék Korea helyzetét és ezt követően ultimátumot nyújtottak át Kínának Koreával kapcsolatban, amit a pekingi udvar nem fogadott el. Kitört a kínai–japán háború, ami a japánok fölénye miatt rövid időn belül, 1895 februárjában véget is ért, amikor a japánok elfoglalták Velhajvejt. A vereség után Kína 1895. április 17-én aláírta a Koreával kapcsolatos japán diktátumot.¹³ A háborút követően a koreai udvar megszerezte az oroszok támogatását, viszont az oroszok közben megegyeztek a japánokkal, hogy Korea északi fele orosz, a déli fele japán befolyás alá kerülhet. Ezzel párhuzamosan Oroszország egy japánellenes szerződést kötött Kínával.¹⁴

A japánok az oroszok elleni győztes háborút (1904–1905) követően előbb Anglia, majd az Amerikai Egyesült Államok, és később, 1907-ben Franciaország hozzájárulását is megszerezték Korea megszállásához. Koreát 1905-ben vonták protektorátusa alá Japán, melynek vezetője Ito Hirobumi lett. A koreaiak 1908-ban gerillaharcokat indítottak a japán megszállás ellen, de nem jártak sikerrel, így Japán 1910-re az egész félszigetet elfoglalta.¹⁵

Korea japán megszállás alatt, és a második világháború éveiben

A két világháború között az egyik legjelentősebb politikai csoport a Március Elsejei Mozgalom volt. A mozgalom vezetői egy Függetlenségi Nyilatkozatban szerették volna átnyújtani követeléseiket a japán megszálló kormánynak. A mozgalom vezetői mellé hatalmas tömeg is felsorakozott, végül azonban a vezetők inkább önként feladták magukat a japán megszállóknak. Közben a tömeg felkelést robbantott ki, melyet 1919 áprilisának végére sikerült a japánoknak leverni. Li Szin Man emigráns kormányt alakított Kínában. A nagyvilág politikai erői, akik az első világháborút követő rendezésről tárgyaltak Párizsban, nem tulajdonítottak jelentőséget az eseménynek.¹⁶

Japán ellen, miután elfoglalta Mandzsúriát, és Mandzsukó néven bábállamot hozott létre, a koreaiak fegyveres ellenállást robbantottak ki, ugyanis Mandzsúria és Korea határvidékén közel egymillió főnyi koreai kisebbség lakott az 1930-as években. A felkelést a japán hadsereg különleges erői számolták fel. A felkelés életben maradt tagjai pedig a Szovjetunióban találtak menedéket. Ekkor tűnt fel elsőként Kim Dzsong Szu, aki később Kim Ir Szen néven vált ismertté. A japán megszállás pozitív hozadéka volt ugyan, hogy a gazdaság egyes ágai fellendültek, de ez nem Korea gazdaságát erősítette. A második világháború éveiben a japán megszállók koreai lakosok ezreit vitték kényszermunkára, vagy sorozták be a saját hadseregükbe. Korea stratégiai jelentősége 1943-ban nőtt meg, amikor a közelében fekvő Csedzsü-szigetén katonai létesítmények épültek. Ezek a szigetlakók megfeszített munkájának köszönhetően épültek meg a japán megszállás alatt.¹⁷

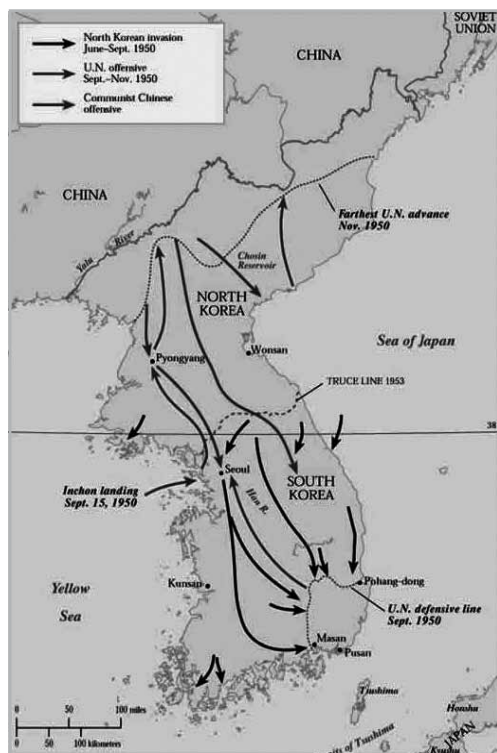
Korea helyzete a második világháború után A koreai háború előzményei és a koreai háború (1950–1953)

1945. augusztus 15-én a Koreában állomásozó japán haderő letette a fegyvert. Az 1945 júliusában megrendezett potsdami konferencián kötött megállapodás értelmében a japán csapatok a 38. szélességi körtől északra a szovjeteknek, délre viszont az amerikaiaknak kapituláltak.¹⁸

1945 decemberében Moszkvában tárgyalóasztalhoz ült a szovjet, az amerikai és az angol külügyminiszter. Az amerikaiak javaslatára egy ötéves gyámsági rendszer bevezetéséről egyeztek meg, valamint arról, hogy az ideiglenes kormányt a szovjetek és az amerikaiak irányítása alatti SZEB (Szövetséges Ellenőrző Bizottság) fogja létrehozni. Mindkét elképzelés megbukott, ugyanis az elsőt nem támogatták a koreaiak, a másikat pedig a nagyhatalmak ellentétei bénították meg. 1947 őszén az ENSZ, a szovjetek tiltakozása ellenére is, de felállította az Ideiglenes Korea-bizottságot, mely az összkoreai választásokat felügyelte volna. Északra nem engedték be a bizottság képviselőit, így csak délen tartottak választásokat 1948 májusában, melyet Li Szin Man nyert meg, és 1948. augusztus 15-én megszületett a Koreai Köztársaság. Válaszul 1948 augusztusában Északon is választásokat rendeztek s 1948. szeptember 9-én kikiáltották a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságot. Ezt követően a szovjet, és amerikai katonai erők elhagyták az országokat, csak tanácsadókat hagytak hátra, és

egyoldalú szerződéseket kötöttek az újonnan alakult államokkal. A feszültség egyre növekedett a két Korea között, és 1948 végétől egyre gyakoribbak voltak a 38. szélességi kör mentén a fegyveres incidensek.¹⁹

1950 júniusában az észak-koreai csapatok megtámadták Dél-Koreát. Dél-Korea ugyan nem tartozott bele az amerikai érdekszférába, de miután az amerikaiak megszerezték az ENSZ-megbízást, azonnali segítséget nyújtottak Dél-Koreának. Az amerikai és a dél-koreai csapatok az 1950 augusztusa és októbere között kibontakozó ellentámadásukkal visszazorították az észak-koreai erőket, melyeket az összeomlástól Kína katonai segítségével mentett meg 1950 novemberében. A kínai és észak-koreai erők támadása egészen a félsziget csücskéig nyomta vissza az ENSZ-csapatokat. A partraszállási hadművelettel kombinált ellentámadásukkal az amerikai és ENSZ erők MacArthur tábornok vezetésével 38. szélességi körig nyomultak előre, ahol aztán a háború végéig stabilizálódott a front. A fegyverszünetet 1953. július 27-én írták alá Panmindszonban, és a két ország közötti határt a 38. szélességi körnél húzták meg.²⁰

2. TÉRKÉP A KOREAI HÁBORÚ MENETE

FORRÁS: [HTTP://WWW1.ASSUMPTION.EDU/USERS/MCCLYMER/HIS261/DEFAULT2.HTML](http://www1.assumption.edu/users/mcclymer/his261/default2.html)

Két ország, két rendszer

Dél-Korea

A felszabadulást követően Szöulban megalakult a Koreai Függetlenség Előkészítő Bizottsága, mely 1945. szeptember 6-án összehívta a további népi bizottságok vezetőit, és kikiáltották a Koreai Népköztársaságot. 1945. szeptember 8-án azonban a partraszálló amerikai erők parancsnoka feloszlatta ezt a kongresszust, és visszahelyezte a japán gyarmati adminisztrációt, mellyel országos tiltakozást robbantott ki. Ugyanis a katonai vezetés nem ismerte a terület belső viszonyait, és nem érezte, hogy a japánok, és a velük együttműködők, milyen problémát jelentenek. A japánokkal együttműködő erők 1945 őszén a Koreai Demokratikus Pártba tömörültek, majd a volt csendőrségi elemekhez csatlakozva tovább szították a feszültséget. 1946 szeptemberében a puszani vasutasok fellázadtak, és a sztrájkhullám az egész országra kiterjedt. Az év végére sikerült a sztrájkokat leverni, ugyanis bevetették az amerikai katonai erőket. A következő években a koreai katonai erők is lázongtak, melyet próbált kihasználni a betiltott kommunista párt, de a mozgalmuk gyorsan elbukott. 1945 ősze és 1946 eleje között sem az amerikaiak, sem a szovjetek nem számoltak azzal, hogy az ideiglenesen megszállásuk alatt lévő övezetek szét fognak válni. Ennek előjele volt az is, hogy az amerikai, és a szovjet fél ünnepélyes fogadást rendezett a maga által támogatott képviselő tiszteletére. Délen az amerikaiak Li Szin Ma-t jelölték az állam vezetőjének, aki erősen nacionalista, valamint szovjet- és japán-ellenes politikát folytatott, és a jobboldal vezéralakjaként a Demokratikus Képviselői Tanács megalakításán tevékenykedett. 1946 őszén állították fel amerikai támogatással a Törvényhozó Kamarát, mely Li vezetésével egyre inkább átmeneti kormányként kezdett működni.²¹

1948-ban a korábbi emigráns kormány vezetője, Li Szin Man lett az államfő. Egyik legfőbb intézkedése a nemzetbiztonsági törvény volt, mely által a rendszerelleneseket, és a baloldali elemeket szorította ki a hatalomból. 1952-ben, és 1956-ban újraválasztották. A földkérdést nem sikerült megoldani, és sok parasztszalád ment tönkre, ezért az ország közel 10 éven keresztül élelmiszer behozatalra szorult. Li az 1960-ban rendezett elnökválasztáson indult, melyet rendőri segítséggel, és nyílt csalással meg is nyert. Ekkor felkelés tört ki ellene, és rendkívüli állapotot vezettek be. Számos helyen volt összecsapás a felkelők, és a rendőrség erői között. A felkelés hulláma idővel a fővárost, Szöult is elérte. A hadsereg főparancsnoka azonban nem mert a tömegbe lövetni, ezért Li kénytelen volt lemondani. Li Szin Man-t 1960 júniusában Jun Bo Szon követte. Az őt hatalomra segítő pártot belső harcok gyengítették, és az elnök tevékenységei (a pénz leértékelése, árszpirál, és az üzleti élet befagyasztása) gyorsan aláásták a kormány tekintélyét. Vele szemben újabb diákmegmozdulások törtek ki, és ezt a kormányt végül 1961 májusában a hadsereg buktatta meg. A hadsereg parancsnoka ekkor Pak Csong Hi tábornok volt, aki 1961 májusában átvette a hatalmat. Fő feladatának tekintette, hogy a gazdaságot, és a káoszt felszámolja. A vidéki parasztság lett a legfőbb támogató bázisa, köszönhetően mezőgazdasági reformjainak, melyek segítségével az ország az 1990-es évekre már nem szorult élelmiszer behozatalra. Pak tábornok 1963-ban új alkotmányt fogadtatott el és miután leszerelt a hadseregtől, ő lett a köztársaság elnöke is. A nemzetközi politikai és gazdasági helyzetet ügyesen használta ki, majd 1967-ben, és 1971-ben is újraválasztották. 1972-ben az Új Demokrata Párt, mint ellenzéki erő bel- és külföldön egyaránt támadta a politikáját. 1972 októberében új alkotmányt vezettek be, melyben kikötötték, hogy a köz-

társaság elnökét 6 évre választják meg, a nemzetgyűlés tagjainak 1/3-át maga a köztársasági elnök választja ki, és a köztársaság elnökét a Nemzeti Egység Konferenciája választja meg. Pak 1972 decemberében megkezdte a negyedik elnöki ciklusát, mely során szükségrendeletekkel irányított, új nemzetbiztonsági törvényt hoztak, és a bíróságok statáriális módon hozták ítéleteiket. Noha a gazdaság is megélénkült, egyidejűleg a társadalmi feszültségek is növekedni kezdtek. 1974-ben feltehetően észak-koreaiak sikertelen merényletet kíséreltek meg Pak ellen. A társadalomban 1978–1979 során folyamatos tiltakozások voltak a tevékenysége ellen. Ennek ellenére 1978 júniusában újraválasztották. 1979 októberében a puszáni diákság fellázadt ellene, és Pak statáriális bíraskodást vezetett be. Ezt próbálta megtárgyalni az elnöki testőrség, és a Központi Hírszerző Hivatal parancsnokával, de a vita eldurvult, és a Hírszerző Hivatal parancsnoka lelőtte az elnököt, majd emberei megölték az elnöki testőrség valamennyi tagját is. Pak elnöki diktatúrája ezzel véget ért. Pak elnök halálát megint zavaros idők követték, és elnöknek Csö Gju Hut, választották meg. Szabadon engedték a politikai foglyokat, köztük Kim De Dzsungot is. A hadsereg tábornokai azonban nem mondtak le a hatalom megszerzéséről, így parancsnokukat, Cson Du Hvant választották elnöküknek. Ekkor tört ki a kvandzsungi felkelés, melyet a hadsereg véres eszközökkel vert le, és halálra ítélték Kim De Dzsungot is. Cson Du Hvan 1981 márciusában kezdte meg elnökségét, mely során a politikai pártok újjáalakulhattak, kinyithattak az egyetemek és a főiskolák, feloldották az éjszakai kijárási tilalmat is, valamint Kim De Dzsungot kegyelemből életfogytiglanra ítélték. Új alkotmányt vezettek be, melyben kikötötték, hogy a köztársasági elnököt hét évre választják, és nem lehet újra választani. Az időszakot jól jellemezte a kormány, és a gazdasági érdekek erős összefonódása, valamint a korrupció és a vesztegetések jelenléte. 1988-ban Ro Te Vu volt az, aki bejelentette, hogy indul az elnökválasztáson. Az ellenzék és a lakosság eléggé felkorbácsolt kedélyekkel fogadta, ugyanis féltek, hogy az folytatódik, ami Cson Du Hvan elnöklése alatt jellemző volt, ugyanis Ro Te Vu, Cson Du Hvan iskolatársa volt a katonai akadémián. Ro Te Vu azonban, talán amerikai nyomásra, engedett az ellenzéknek, és így az új elnököt 1988 februárjában iktatták be. Végbement a demokratizálódás, és végre békés évek köszöntöttek az országra és helyzete a nemzetközi politikában is stabilizálódott. Az elnök egy hat pontból álló programot fogadtatott el, ami tartalmazta a két Korea viszonyának, valamint a keleti blokk országaival való kapcsolatok rendezését. Elnöklése idején 1991 decemberében megbékélési, megneemtámadási és együtt működési szerződést írt alá a két Korea vezetője. Az 1992-ben tartott választások után Kim Jong Szam lett az államfő, aki meggyőző fölénnyel nyert Kim De Dzsung ellen, és 1996-ban ugyanígy nyerni tudott, igaz nem akkora előnnyel, mint négy évvel korábban. Az ő vállára nehezedett az a feladat, hogy a kvandzsungi mészárlás körüli huzavonát rendezze. 1995-ben letartóztatták a két korábbi államfőt, Ro Te Vut, és Cson Du Hvant, akik közvetlenül érintettek voltak az eseményben. Mindkettőjüket halálra ítélték, majd 1996-ban életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték őket.²²

1998–2003 között Kim De Dzsung töltötte be az államfői tisztséget. Elnöksége idején került sor a két Korea első közös találkozására, melyet 2000. június 13–15. között rendeztek meg Phenjanban. A két fél közös nyilatkozatot írt alá, és az elszakított családtagok találkozhattak. Észak- és Dél-Korea között gazdasági, társadalmi, és műszaki-tudományos együttműködés is kialakult. A két ország közötti vasút- és úthálózatot is helyreállították. A két ország kapcsolatának normalizálásáért tett munkája elismeréseként Kim De Dzsung első koreaiként Nobel-békedíjat kapott. Kim De Dzsung utódja, No Muh Hjon lett, aki folytatta elődje politikáját.²³

1953 októberében Dél-Korea és az USA kölcsönös védelmi szerződést kötött, mely

értelmében az USA ENSZ-lobogó alatt katonákat állomásoztat az ország területén, és nukleáris fegyvereket is elhelyezett. Az USA 1946–1976 között több mint 12 milliárd dollárnyi gazdasági vissza nem térítendő hitelt, és katonai segítséget adott az országnak, és így Dél-Korea tartozás nélkül megkezdhetette a modernizációt. Az USA egyes dél-koreai termékek megjelenését is engedélyezte az amerikai piacon. Még Pak Csong Hi elnöksége idején, 1965-ben, normalizálódott Dél-Korea Japánnal szembeni politikája is. Japán egymilliárd dolláros jóvátételt fizetett a dél-koreai kormánynak a megszállás során elszenvedett károkért. A japán beruházások az országban a legnagyobb súlyú külföldi beruházások közé tartoztak, és nagy szerepük volt a gazdaság felfutásában. 1982-ben Cson Du Hvan kormánya újabb négy milliárd dolláros hitelt vett fel Japántól.²⁴

Észak-Korea

Északon a szovjetek támogatásukról biztosították a kibontakozó „demokratikus” népmozgalmat, és a japán gyarmati rendszer teljes felszámolását. A szovjet katonai parancsnokság megszervezte a polgári közigazgatási osztályt, mely munkáját segítették a helyismerettel rendelkező hazatérő emigránsok. A helyi népi bizottságok képviselői 1946 februárjában megválasztották az Észak-Koreai Ideiglenes Népi Bizottságot, mint központi hatalmi szervet. 1946 márciusában radikális földreformot hajtottak végre, de még előtte, 1945 októberében újjáalakult a kommunista párt. A szovjetek az állam vezetését Kim Ir Szenre bízta, akit 1945 decemberében a Munkapárt főtitkárává választottak, majd 1946 februárjában az Ideiglenes Népi Bizottság elnöke lett. Hatalmának alapját az ország területén állomásozó szovjet katonai főparancsnokság biztosította.²⁵

A második világháborút követő reformok következménye volt az, hogy ami korábban a japánok és a velük együttműködő koreaiak kezében volt, állami tulajdonba került. 1947–1950 között kidolgozták a gazdaság helyreállításáról szóló terveket, amelyek a szovjet mintát követték, és a gazdaság teljes szerkezete átalakult. Az államot irányító Koreai Munkapárt és ennek elnökének, Kim Ir Szen-nek elsődlegessége megkérdőjelezhetetlen volt. 1954–1970 közötti három ötéves terv során építőmunkák sora zajlott, mely a nehézipari fejlesztésekben csúcsosodott ki, és 1970-re a mezőgazdasági termelés szinte teljesen háttérbe szorult. 1958-ra befejezték a mezőgazdaság, a kiskereskedelem, és a kisipar kollektivizálását, majd az össznépi tulajdonú szövetkezetek államosítását tűzték ki célul 1964-ben. Az ország helyzetét nagyban meghatározta a szovjet, és a kínai politika alakulása. Ezért Észak-Korea 1961-ben Kínával, és a Szovjetunióval is együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási egyezményt kötött, majd miután a szovjet és kínai kapcsolatok elhidegültek, az ország igyekezett mindkét nagyhatalommal megtalálni a közös hangot, úgy, hogy azok azért ne szólhassanak bele az ország belügyeibe. Az ország újból a teljes bezárkózást választotta, noha most ideológiai alapokon. Az 1960-as években a lakosoknak ruházati, és élelem-ellátási problémáik nem voltak, és a reáljövedelmek is emelkedtek, noha sok volt a természetbeni juttatás.

KIM SZTÁLINI SZOBRA PHENJAN FŐTERÉN

KIM DZSONG IL HIVATALOS PORTRÉJA

A kormány felszámolta a munkanélküliséget, az analfabetizmust, és a járványokat. A vietnami háború hatására megszavazták a gazdasági, és honvédelmi programot, mely által a nemzeti éves jövedelem $\frac{1}{3}$ -át költötték honvédelemre. A rossz gazdaságpolitika következtében a gazdaság összeomlott, és az ország az 1970-es évekre fizetésképtelenné vált. Az életszínvonal csökkenni kezdett, és a szárazságok miatt a vízre alapozott villamos energiatermelés visszaesett. A honvédelmi és nehézipari fejlesztések 1971–1984 között folytatódtak, és noha a gazdaságot próbálták átszervezni, a párt ellenállása miatt ez megghiúsult. 1987–1993 között számos presztízsletemény építése történt az ország területén, de ez nem járt termelés növekedéssel, és a

párt kénytelen volt elismerni, hogy hibázott. 1994-ben váratlanul elhunyt Kim Ir Szen, és helyét fia, Kim Dzsong Il vette át, akit már 1992-ben utódjául választottak.²⁶

A hadsereg Kim Dzsong Il-t 1997-ben a Munkapárt főtitkárává választotta meg. Az 1995–1996 folyamán történt árvizek és az 1998-as évben bekövetkezett szárazság súlyosbította a gazdasági problémákat, s az ország élelmiszerbehozatalra szorult. A rendszer erődemonstrációval igyekezett megmutatni létjogosultságát. 1991-ben Észak-Koreát, és Dél-Koreát is felvették az ENSZ-be, és a két Korea vezetői nyilatkozatot adtak ki a Koreai-félsziget nukleáris fegyverektől való mentesítéséről, valamint egy a megbékélésről, megnem-támadási, együttműködési és cseréről szóló egyezményt is aláírtak. 1993 óta növekednek a dél-koreai érdekeltségek, a szabadkereskedelmi övezetek, és az ország elkezdett óvatosan nyitni a piacgazdaság felé. 2000 februárjában barátsági, jó szomszédsági és együttműködési szerződést írt alá Észak-Korea Oroszországgal. Szintén 2000-ben, júniusban Phenjanban találkozott a két Korea vezetője. Az ország gazdaságában megfigyelhető volt a 2000-es évek elejétől óvatos nyitás a piacgazdaság felé és gazdasági liberalizáció. A világpolitikában nagy eseménynek számított az is, amikor Koidzumi japán miniszterelnök 2001-ben, és 2004-ben az országba látogatott. Hasonlóan tett Albright amerikai külügyminiszter-asszony is. Az észak-koreai kormány gazdasági-kereskedelmi engedményekkel próbált nyitni Kína felé is.²⁷

A két Korea kapcsolatának néhány főbb eseménye a hidegháború éveiben

A hidegháború időszakában a két ország kapcsolata a mélyponton volt. A háborút lezáró fegyverszünet – nem békeszerződés! – következtében továbbra is súlyos ellentétek választották el a két Koreát. A helyzet komolyságát jelzik a határövezetben lezajlott incidensek, illetve a különböző terrorakciók.

1968. január 21-én egy 31 fős észak-koreai gerillacsoport hatolt be a szöuli elnöki hivatal területére. A támadók közül 29-et megöltek, 1 fő öngyilkos lett és 1 főt pedig elfogtak.²⁸ 1968 októberében Ulcsin és Szamchok partjainál északi diverzánsok szálltak

partra, akik nagy részét a déli hadsereg katonái tűzharcban meggyilkolták, és néhányukat elfogták.²⁹ 1972. július 4-én közös nyilatkozatot adott ki Észak- és Dél-Korea, amelyben lefektették Korea egyesítési folyamatának három alapelvét: önrendelkezés, békés eszközök, és a nagy nemzeti egység.³⁰

1982. augusztusában Cson Du Hvan dél-koreai államfő több afrikai országot is érintő körútra indult. Az elnök meggyilkolására vállalkozó észak-koreai ügynökök japán útlevéllel eljutottak

Kongói, majd onnan utaztak át Gabonba, ahol bombát helyeztek volna el az elnöki pihenőház közelében. Az ügynököket egy észak-koreai hajó is várta, hogy a merénylet után kimenekítse őket. Eközben Észak-Koreában viták zajlottak, ugyanis az államfő, Kim Ir Szen fia, Kim Dzsong Il önhatalmúlag döntött a merényletről, és apja úgy gondolta, hogy ez árthat az ország gaboni kapcsolatainak, ezért a terv nem valósult meg.³¹ 1983. október 9-én három észak-koreai katonatiszt bombamerényletet kísérelt meg elkövetni Cson Du Hvan dél-koreai államfő ellen Rangoonban a Mártírok Mauzóleumánál. A támadásban 17 fő, többségében magas rangú dél-koreai halt meg. A burmai kormány 1983. november 11-én megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Phenjannal.³²

1987. november 19-én észak-koreai ügynökök bombát helyeztek el a dél-koreai légitársaság KAL-858 jelzésű repülőgépén, melyet az Andaman-tenger felett felrobbantottak Burma közelében.³³ A merénylet életben maradt elkövetőjét, Kim Hjon Hit, a szülői legfelsőbb bíróság halálra ítélte, de a dél-koreai államfő, humanizmusát hangoztatva felmentette az elkövetőt.³⁴

ÉSZAK-KOREA FEGYVERES ERŐI SZÁMBELILEG A VILÁG HARMADIK LEGNAGYOBB HADEREJÉNEK SZÁMÍT. FENNTARTÁSA A KOLDUSSZEGÉNY ORSZÁG ERŐFORRÁSAINAK NAGY RÉSZÉT FEL IS EMÉSZTI

A két Korea kapcsolata a történelmi csúcstalálkozóig (1988–2000)

1988. december 28-án Kang Jung-hoon dél-koreai miniszterelnök üzenetet küldött Jon Jong-muk észak-koreai miniszterelnöknek, és tárgyalásokat kezdeményezett a két fél között. A tárgyalások célja volt, hogy a két Korea közti bizalom erősödjön, és a megosztott Korea közötti feszültségek csökkenjenek. Phenjan 1989. január 16-án kedvező választ adott, és 1990. szeptember 4-én Szöulban először zajlottak le az első Korea-közi tárgyalások. A tárgyalásokon egy sor, előzetes munkügyi kapcsolatokról is szó esett.³⁵

A keleti blokk országaiban 1989 után bekövetkezett változások hatással voltak a Koreai-félsziget eseményeire is. Észak-Korea kompromisszumkészséget mutatott Dél-Korea felé, miután elveszítette biztosnak vélt hátszágát; Dél-Korea viszont nemzetközi elismerésre tett szert a sikeres 1988-as nyári olimpiai játékok megrendezésével. 1991 decemberében a két Korea vezetői megbékélési, meg nem támadási és együttműködési megállapodást kötöttek.

Noha a félsziget atomfegyverektől való mentesítése a gyakorlatban nem valósult meg, az egyezség igazi jelentősége az volt, hogy kialakult egy – noha erősen hullámzó – folyamat, mely biztosította a térség kiszámíthatóbb jövőjét.³⁶

A magas szintű Korea-közi tárgyalások 1990-ben kezdődtek, és két éven át tartottak. A tárgyalások nyolcadik ülésére 1992. szeptember 17–18.-án került sor Phenjanban, ahol a megállapodások kedvezőleg hatottak a feszültségek enyhítésére, és a baráti kapcsolatok előmozdítására. Ennek előszeleként Szöul és Phenjan 1992. február 2-án a megbékélésről, az együttműködésről, a csereprogramokról, a Koreai-félsziget nukleáris fegyverektől való mentesítéséről és az agresszió-ellenességről közös nyilatkozatot adott ki. Ennek betartására három különböző bizottságot állítottak fel: egy katonai, egy csereügyi, és egy megbékélési-együttműködési bizottságot. Ezen az ülésen felszólalt az észak-koreai és a dél-koreai miniszterelnök, hogy a három bizottság novemberben megkezdí működését, és megkezdí a kilencedik közös ülés programjának kidolgozását is, melyet 1992. december 21–24. közé tűztek ki Szöulban. Azonban az észak-koreai kormány, a politikai pártok, és társadalmi szervezetek november 3-án bejelentették, hogy addig befagyasztják a tárgyalásokat, ameddig a déli fél le nem mondja az 1993. év első felében esedékes közös hadgyakorlatát Washingtonnal. Amíg Phenjan bojkottálta a Szöullal való a tárgyalásokat, ez alatt az idő alatt magas szintű kapcsolatokat kezdett kialakítani Washingtonnal 1993 júniusában. Majd hirtelen, 1993. október 2-án pozitív változások történtek, ugyanis újból tárgyalt egymással az észak-koreai és a dél-koreai csereügyi követ.³⁷

A két Korea közti tárgyalások holtpontján 1994 júniusában Phenjanba látogatott Jimmy Carter korábbi amerikai elnök. Hazautja során ellátogatott Dél-Koreába is. Carter találkozott Kim Jung-sam dél-koreai elnökkel, és átadta Kim Ir Szen üzenetét, hogy hozzanak létre egy Korea-közi csúcstalálkozót. Szöul elfogadta Phenjan ajánlatát, miszerint 1994. július 2. után kétfordulós tárgyalásokat, és munkaszintű programokat fognak tartani. Ez a leendő történelmi jelentőségű Korea-közi csúcstalálkozó azonban nem jött létre, mert 1994. július 8-án hirtelen elhunyt Kim Ir Szen. Erről a Legfelsőbb Népi Gyűlés Újraegyesítési Politikai Bizottságának elnöke Kim Jong-sun 1994. július 11-én üzenetet küldött Lee Hong-ku dél-koreai miniszterelnök-helyettesnek. Phenjan megtagadta a tárgyalások további folytatását, ugyanis a dél-koreai elnök, Kim Jung-sam, még részvétnyilvánító üzenetet sem küldött Kim Ir Szen halála miatt. Dél-Koreában ugyanis széleskörű gyűlölet övezte Kim Ir Szen-t, aki a déliek szerint 1950-ben kiprovokálta a testvérgyilkos koreai háborút. 1995-ben Szöul biztosított 150 ezer tonna rizst Észak-Korea számára, és továbbra is folytatta az élelmiszersegélyek szállítását, annak ellenére, hogy Észak ellenséges magatartást folytatott ellene. Az új dél-koreai kormán, Kim De Dzsung vezetésével új három pontból álló politikába kezdett, amelynek célja volt, hogy az Észak-Koreával kapcsolatos viszonyok javuljanak. Kim De Dzsung, az 1998 februárjában tartott beiktatásakor kijelentette: Dél nem fogja túrni Észak provokációit, Dél nem fogja keresni az okait, hogy miért nem szándékozik Észak-Korea egyesítéséért tenni bármit is. Dél folytatni fogja a megbékélést, és az aktív együttműködést a két Korea között.³⁸

A két Korea csúcstalálkozója

Noha Észak- és Dél-Korea igyekezett rendezni kapcsolatait, de ezekről a nemzetközi politika vajmi keveset tudott. A két Korea viszonyának rendezését segítő út első lépcsője

volt az, hogy Olaszország felvette a diplomáciai kapcsolatokat Észak-Koreával 2000 januárjában. Nem sokkal ezt követően februárban az akkori orosz külügyminiszter, Igor Ivanov járt Észak-Koreában, ahol barátsági, jószomszédsági és együttműködési szerződést kötött. Az északi vezetés próbálta országát kivezetni a nemzetközi elszigeteltségből, és ennek jele volt, hogy Malajziával, Ausztráliával, Fülöp-szigetekkel és az Európai Unióval is felvették a kapcsolatot. Eközben Dél-Koreában eléggé bizalmatlanul figyelték északi szomszédjuk viselkedését. Dél-Korea elnöke, Kim De Dzsong 2000 februárjában egy japán tévécsatornán elhangzott nyilatkozatában elismerően beszélt Kim Dzsong Ilről, akit jó tudású és jó ítélőképeségű vezetőnek nevezett. A déli konzervatív erők támadták is az elnököt, aki 2000. március 9-i híres berlini deklarációjában kijelentette, hogy országa kész segítséget nyújtani az Észak-koreai gazdaság fellendítéséhez, és élelmiszerhiányának csökkentéséhez, valamint indítványozta, hogy a koreai háború óta szétszakadt koreai családok újra találkozhassanak. 2000. április 8-án a dél-koreai kultuszminiszter, Pak Dzsi Von, és az északiakat képviselő Szong Ho Kjong történelmi csúcstalálkozóról szóló dokumentumot írt alá, mely a két ország közös, 1972-es nyilatkozatának megerősítése volt. Ezt Dél-Koreában Kim De Dzsong napfénypolitikájának győzelmének tudták be, és ezt követően Dél-Korea megkezdte az első csúcserkeztetlethez szükséges nemzetközi támogatások megszerzését. Az USA szerette volna, ha a két Korea tárgyalta volna az északi fél atomprogramjáról, és a ballisztikus rakétái általi fenyegetettségről is. Szóul azonban nyilvánvalóvá tette, hogy a tárgyaláson a megbékélésről, gazdasági együttműködésről, és a szétszakított családok találkozásáról lesz főként szó. Közben az északi fél Kínával folytatott tárgyalásokat, és állítólagosan élelmiszer- és olajszállítmányok szállításáról egyeztek meg. A déli Csúcstalálkozó-előkészítő Bizottság, és az északi partnerszervek miniszterhelyettesi szinten megkezdtek az előkészületek, miközben a nemzeti érzés mindkét oldalon fokozódott a lakosság körében. A történelmi jelentőségű csúcstalálkozóra 2000. június 13-án került sor Phenjanban, a susani repülőtéren, ahol a két államfő kézfogással köszöntötte egymást. A két államfő tárgyalásainak középpontjában a kölcsönös bizalomépítés volt a legfontosabb, és az államfők által aláírt ötpontos egyezmény a két rendszer megbékélését, és az együttműködés kiterjesztését indítványozta elő. Helyreállították a korábbi forródrótot a demilitarizált övezetben, megkezdtek a vasútvonalak helyreállítását, és megegyeztek, hogy a koreai háború óta szétszakított koreai családok első csoportjai találkozhatnak egymással. Kim Dzsong Il megítélése is megváltozott a déli sajtó szemében, ugyanis a korábban közellenségként, terrorizmust támogató diktátorként, és az északi éhínségek miatt „nemzethalál” felelőseként ábrázolt vezetőt a csúcstalálkozót követően energikus, és technokrata vezetőként mutatták be, és az északi vezetés Kim De Dzsong elnök pártját kezdte támogatni, és ezzel befolyással bírt a dél-koreai belpolitikára. Az igazi nyertese a csúcstalálkozónak mindenképpen az észak-koreai fél volt, ugyanis ezt követően a nagyhatalmak jelentős képviselői is ellátogattak az országba, mint Vlagyimir Putyin orosz elnök vagy Madeleine Albright amerikai külügyminiszter.³⁹

Napjaink eseményei

A csúcstalálkozót követő időszakban a viszony újra elmérgesedett. Noha egészen jól alakultak a két Korea kapcsolatai a csúcstalálkozót követő években minden téren, az elmúlt években folyamatos újabb elhidegülés figyelhető meg. Ez talán annak is betudható, hogy a nemzetközi hírekben sok mindent lehet hallani Észak-Korea vezetője, Kim Dzsong Il rossz

egészségi állapotáról, mely nehezíti a két fél közötti kapcsolatok rendezését. Ez ugyanis az északi pártvezetés berkeiben valószínűsíthetően utódlási harcokat indított el. Nehezíti a két Korea viszonyát az is, hogy az északi fél továbbra sem hagyott fel atomprogramjával, mellyel nem csak a két Korea viszonyára van kihatással. A két Korea próbálta folytatni a tárgyalásokat a megbékélésről, de ezek a tárgyalások nem minden alkalommal hoztak kielégítő eredményt. Noha voltak olyan pillanatok, amikor úgy nézett ki, hogy rendeződik a viszony, de aztán nem úgy lett. A két Korea közötti viszony legújabb elmérgesedésének oka, hogy egy észak-koreai tengeralattjáró elsüllyesztett egy dél-koreai hadihajót, mellyel közel 50 dél-koreai matróz halálát okozta. A két ország 2010 májusában minden kapcsolatot megszakított egymással, és északon még a hadsereget is készenlétbe helyezték. A jelenlegi helyzetről nagyon kevés információ lát napvilágot. Utoljára a Dél-koreai elnök a japán uralom alóli felszabadulás 65. évfordulóján tartott beszédében vázolta fel, hogy a két Korea kapcsolatrendszerét felül kell vizsgálni, és nem fogja tűrni, hogy Észak-Korea provokálja Dél-Koreát, továbbá mindent meg kell tenni, hogy a két országot egyesítsék. Csak reménykedni lehet abban, hogy nem tör ki újabb testvérháború a két ország között, ami valószínűleg nem csak Észak- és Dél-Koreában, hanem a Távol-Keleten és az egész világon éreztetné negatív hatását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BERNEK ÁGNES: *Ázsia, Ausztrália, és Óceánia földrajza*. Budapest, 1998, ELTE – Eötvös Kiadó.
 CHONG BONG-UK (szerk.): *A handbook on North Korea*. Seoul, 1998, Naewoe Press.
 CSOMA MÓZES: *Korea – Egy nemzet, két ország*. Budapest, 2009, Napvilág Kiadó.
 FALUDI PÉTER: Korea In Diószegi István-Harsányi Iván-Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet*. III. kötet. 1945–1995. Budapest, 1997, Korona Kiadó.
 FALUDI PÉTER: Koreai Köztársaság In Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet*. II. kötet. Budapest, 2005, Osiris Kiadó.
 FALUDI PÉTER: Koreai Népi Demokratikus Köztársaság In: Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet*. II. kötet. Budapest, 2005, Osiris Kiadó.
 HÉLENE D'ALMEIDA-TOPOR – THIERRY DUTOIR – FRÉDÉRIC LANDY – JEANNY RUTIGLIANO – SERGE WOLIKOW – RAYMOND-FRANCOIS ZUBER: *Mai világunk*. Gondok és örömök. Budapest, 1995, Larousse – Magyar Könyvklub.
 KÉKI BÉLA: *Az írás története*. Budapest, 1975, Gondolat Kiadó.
 MORRIS, NEIL: *Ázsiai civilizációk*. Budapest, 2009, Nemzeti Tankönyvkiadó.
 MORRIS, NEIL – MALA, JOHN: *Az Európán kívüli világ*. Budapest, 2009, Nemzeti Tankönyvkiadó.
 SZERDAHELYI ISTVÁN: Japán In Vadász Sándor (szerk.): *19. századi egyetemes történet*. Budapest, 2005, Korona Kiadó.

JEGYZETEK

- ¹ BERNEK ÁGNES: *Ázsia, Ausztrália, és Óceánia földrajza*. Budapest, 1998, ELTE – Eötvös Kiadó. 222–225.
- ² MORRIS, NEIL: *Ázsiai civilizációk*. Budapest, 2009, Nemzeti Tankönyvkiadó. 36–37.
- ³ Uo. 32.
- ⁴ CSOMA MÓZES: *Korea – Egy nemzet, két ország*. Budapest, 2009, Napvilág Kiadó. (Továbbiakban Csoma) 2009) 15–17. 13–14.

- ⁵ Csoma 2009. 14–15.
- ⁶ Csoma 2009. 15.
- ⁷ KÉKI BÉLA: *Az írás története*. Budapest, 1975, Gondolat Kiadó. 66.
- ⁸ Csoma 2009. 16–17.
- ⁹ Csoma 2009. 17–18.
- ¹⁰ SZERDAHELYI ISTVÁN: Japán. In Vadász Sándor (szerk.): *19. századi egyetemes történet*. Budapest, 2005, Korona Kiadó. (Továbbiakban: Szerdahelyi 2005) 772.
- ¹¹ Csoma 2009. 18.
- ¹² Csoma 2009. 18–19.
- ¹³ Szerdahelyi 2005. 777–778.
- ¹⁴ Szerdahelyi 2005. 781.
- ¹⁵ Szerdahelyi 2005. 783–784.
- ¹⁶ Csoma 2009. 28.
- ¹⁷ Csoma 2009. 31–33.
- ¹⁸ FALUDI PÉTER: Korea In Diószegi István–Harsányi Iván–Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet*. III. kötet. 1945–1995. Budapest, 1997, Korona Kiadó. (Továbbiakban: Faludi 1997) 139.
- ¹⁹ Faludi 1997. 141.
- ²⁰ HÉLENE D'ALMEIDA-TOPOR – THIERRY DUTOIR – FRÉDÉRIC LANDY – JEANNY RUTIGLIANO – SERGE WOLIKOW – RAYMOND-FRANCOIS ZUBER: *Mai világunk*. Gondok és örömök. Budapest, 1995, Larousse–Magyar Könyvklub. (Továbbiakban: D'Almeida Topor 1995) 10.
- ²¹ Faludi 1997: 139–141.
- ²² Faludi 1997: 142–147.
- ²³ FALUDI PÉTER: Koreai Köztársaság In: NÉMETH ISTVÁN (szerk.): *20. századi egyetemes történet* II. kötet, Osiris Kiadó, Budapest, 2005 196.
- ²⁴ Faludi 1997. 147–150.
- ²⁵ Faludi 1997. 140.
- ²⁶ Faludi 1997. 150–153.
- ²⁷ FALUDI PÉTER: Koreai Népi Demokratikus Köztársaság In: Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet*. II. kötet. Budapest, 2005, Osiris Kiadó. 200–201.
- ²⁸ CHONG BONG-UK (szerk.): *A handbook on North Korea*. Seoul, 1998, Naewoe Press. (Továbbiakban Chong 1998) 140.
- ²⁹ Csoma 2009. 59.
- ³⁰ Chong 1998. 142.
- ³¹ Csoma 2009. 66.
- ³² Chong 1998. 149.
- ³³ Chong 1998. 151.
- ³⁴ Csoma 2009. 68.
- ³⁵ Chong 1998. 55.
- ³⁶ Csoma 2009. 71.
- ³⁷ Chong 1998. 55–56.
- ³⁸ Chong 1998. 56–57.
- ³⁹ Csoma 2009. 82–86.